

Донецьк : ДонУЕП, 2008. – 363 с.

2. Маркс К. Капитал / К. Маркс, Ф. Энгельс. – Соч. : 2-е изд. тт. 1–50. – М., 1955–1981.
3. Бутник-Сиверский А.Б. Интеллектуальный капитал: теоретический аспект / А.Б. Бутник-Сиверский // Интеллектуальный капитал. – 2002. – № 1. – С. 20–24.
4. Edvinsson, L. and Malone, M.S. (1997) Intellectual Capital: Realizing your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower. – N.Y. : Harper Business, 1997.
5. Леонтьев Б. Цена интеллекта / Б. Леонтьев // Журнал для акционеров. – 1996. – № 6. – С. 39–40.
6. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал / Э. Брукинг ; пер. с англ. под ред. Л.Н. Ковалик. – СПб. : Питер, 2001. – 288 с.
7. Гавкалова Н.Л. Формування та використання інтелектуального капіталу : наукове видання / Н.Л. Гавкалова, Н.С. Маркова. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2006. – 252 с.
8. Мойсеєнко І.П. Управління інтелектуальним потенціалом : монографія / І.П. Мойсеєнко. – Львів : Аверс, 2007. – 304 с.
9. Мельник Л.Г. Информационная экономика / Л.Г. Мельник. – Сумы : Университетская книга, 2006. – 288 с.
10. Стеченко Д.М. Інтелектуальний капітал як економічна категорія / Д.М. Стеченко, Н.Ю. Тимошенко. // Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchetei/2009_2/NV-2009-V2_3.pdf
11. Чухно А.А. Інтелектуальний капітал: сутність, форми і закономірності розвитку / А.А. Чухно // Економіка України. – 2002. – № 11. – С. 48–55.
12. Махомет Ю.В. Сутнісна характеристика та структура інтелектуального капіталу підприємства / Ю.В. Махомет // Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_25/mahomet.htm
13. Журавльова І.В. Інтелектуальний капітал як об'єкт захисту в системі фінансової безпеки / І.В. Журавльова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 57–61.
14. IFAC. 1998. Measurement and Management of Intellectual Capital.
15. Ілляшенко С. Сутність, структура і методичні основи оцінки інтелектуального капіталу підприємства / С. Ілляшенко // Економіка України. – 2008. – № 11. – С. 16–26.

Надійшла 5.9.2010 р.

УДК 338.24

В.С. МОРОЗ, С.В. МОРОЗ
Хмельницький національний університет

ОЦІНКА ЖИТТЄВОГО РІВНЯ НАСЕЛЕННЯ УЗАГАЛЬНЕНОЮ ФУНКЦІЄЮ ХАРРИНГТОНА

В статті обґрунтована необхідність та актуальність застосування моделей порівняльної комплексної оцінки розвитку різних економічних явищ у просторі та часі інтегральним показником, в якості якого виступає узагальнена функція Харрінгтона. Результати дослідження були порівняні з результатами, отриманими іншими методами та зроблені висновки.

The article proved the necessity and urgency of applying models of complex comparative assessment of various economic phenomena in space and time integral sign which serves as a generalized function Harrington. Rezulyty study were compared with results otrymanumyishymy methods and conclusions.

Ключові слова: модель, населення, суспільство.

Постановка проблеми. Для комплексної оцінки різних сторін діяльності суспільства та його окремих складових у просторі та часі виникає потреба побудови багатокритеріальних та різновекторних моделей для співставлення результатів їх діяльності на основі єдиної системи інтегральних показників. До таких багатокритеріальних та різновекторних економічних та соціальних задач можна віднести: оцінку інвестиційної привабливості окремих підприємств та регіонів, оцінку конкурентної спроможності продукції та підприємств, оцінку ефективності використання економічного, виробничого, трудового, фінансового та іншого потенціалу, оцінку кредитоспроможності та санаційної спроможності і санаційного потенціалу, оцінку рівня соціально-економічного розвитку та життєвого рівня населення окремих регіонів та держави в цілому. Існуючі методики комплексної оцінки не завжди враховують силу впливу частинних показників на інтегральний показник та не завжди дозволяють створити певні кластери станів для віднесення в них досліджуваних об'єктів. Проблема комплексної оцінки складна і багатогранна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні останнім часом активно впроваджується механізм рейтингування згідно з Концепцією створення системи рейтингової оцінки регіонів, галузей національної економіки, суб'єктів господарювання. В сучасній науковій літературі приділено достатньо уваги вирішенню

проблеми аналізу і комплексної оцінки економічних явищ. Свій вклад у вирішення цих проблем зробили такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: Ф. Котлер, Плюта В., М.І. Баканов, О.Д. Шеремет, Савицька Г.В., Е.П. Голубков, О.О. Терещенко, О.І. Кулинич та ін., які розробляли теоретичні і методичні аспекти комплексної оцінки. В роботі [1] автори М.І. Баканов, О.Д. Шеремет обмежуються лише постановкою задачі та розглядом найпростіших методів порівняльної комплексної оцінки: метод сумування значень всіх показників, метод суми балів, метод відстаней та таксонометричний метод, які дають апіорні наближені оцінки. В роботі [2] інтегральний показник розраховують як суму стандартизованих значень вхідних показників; при цьому не враховуються вагові коефіцієнти показників. В роботах [7, 8] наведені емпіричні формули оцінок показника без опису логіки їх функціонування, а вагові коефіцієнти показників рекомендується оцінювати експертним методом, що дещо понижує об'єктивність та точність таких оцінок. В цілому проблема комплексної оцінки економічних явищ та процесів інтегральним показником, не дивлячись на її актуальність, в українській науковій літературі висвітлена не достатньо.

Метою статті є узагальнення світового і вітчизняного досвіду порівняльної комплексної оцінки та апробація результатів досліджень в реальних умовах.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розробці логічно структуризованої моделі комплексної оцінки на основі узагальненої функції Харрінгтона.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Індикатори життєвого рівня населення. Кінцева мета будь якого суспільства – створення сприятливих умов для довгого, здорового та сприятливого в усіх відношеннях життя.

Життєвий рівень населення – це ступінь матеріального, соціального та духовного благополуччя населення.

Таким чином життєвий рівень населення можна розглядати з різних сторін. Так, з матеріального боку життєвий рівень обумовлений споживанням та задоволенням раціональних потреб в матеріальних благах. Матеріальні блага – це продукти харчування, одяг, взуття, предмети культури та побуту, житло.

Виділяють чотири рівні життя населення:

1. Заможність (користування благами, які забезпечують всебічний розвиток людини).
2. Нормальний рівень (раціональне споживання згідно науково обґрунтованих норм, яке забезпечує відновлення людиною фізичних та інтелектуальних зусиль).
3. Бідність (споживання благ на рівні збереження працездатності).
4. Злиденність (мінімально припустимий за біологічними критеріями набір благ та послуг, які дозволяють тільки підтримувати життєздатність людини).

Варто відмітити, що на сьогодні не існує загальноприйнятого оціночного показника життєвого рівня. Тому в статистиці використовують цілий комплекс спеціальних економічних, соціальних та демографічних індикаторів життєвого рівня.

Група економічних індикаторів характеризує рівень матеріального добробуту і включає такі показники:

1. Макроекономічні. Дані показники визначаються в цілому за державою, а також в розрахунку на душу населення. Це: ВВП, наявні доходи домогосподарств, реальні наявні доходи тощо.
2. Матеріального забезпечення. Насамперед матеріальне забезпечення населення обмовлено його доходами. Статистичну базу для аналізу матеріального забезпечення складають: система національних рахунків, річний баланс грошових доходів і витрат населення, вибіркові обстеження умов життя домогосподарств.

3. Витрат і споживання матеріальних благ. Статистичну базу для аналізу витрат і споживання матеріальних благ складають: система національних рахунків, річний баланс грошових доходів і витрат населення, вибіркові обстеження умов життя домогосподарств.

Група соціальних індикаторів включає:

- показники зайнятості населення;
- показники освітнього рівня населення;
- показники стану здоров'я;
- показники соціально-політичної напруги.

Група демографічних індикаторів включає:

- показник середньої очікуваної тривалості життя;
- коефіцієнт смертності немовлят;
- коефіцієнт дитячої смертності;
- коефіцієнт материнської смертності.

Варто відмітити, що розробка узагальненого показника рівня життя населення, який би у достатній мірі відображав найбільш важливі риси розвитку суспільства, складає одну із найважливіших задач соціальної статистики. Безумовно, що поки що статистика не має ще такого показника, але спроби запропонувати такий показник мають місце. Так, один із найбільш вдалий з таких показників є розроблений спеціалістами Програми розвитку ООН індекс розвитку людського потенціалу або індекс людського розвитку. Даний показник включає ще три показники:

- очікувану тривалість життя при народженні;

- досягнутий рівень освіти (розраховується як середня арифметична з двох субіндексів: індексу грамотності дорослого населення – вага 2/3 та індексу частки учнів начальних, середніх та вищих шкіл – вага 1/3);
- реальний обсяг ВВП на душу населення.

Показник людського розвитку визначається як середня арифметична з вищенаведених трьох показників. Причому чим ближче значення до одиниці, тим вищим вважається рівень розвитку людського потенціалу в країні.

За даними 2009 р. найвище значення індексу мають Канада (0,960), Франція, Норвегія, Данія, Швеція, США (0,943). Україна отримала значення індексу на рівні (0,720).

Вхідною інформацією при розрахунках інтегрального показника є матриця, елементами якої є значення показників, по яких проводиться оцінка. Кожний j -й показник на i -му об'єкті заданий величиною x_{ij} . Таким чином задана матриця X , рядки якої характеризують стан окремого об'єкта по n різних показниках. Однакові показники різних об'єктів повинні бути виражені у співставних величинах. Слід відмітити, що зростання одних показників веде до зростання інтегрального показника і їх називають стимуляторами і навпаки – дестимуляторами. Тому наступним етапом розрахунку узагальненої функції Харрінгтона є стандартизація вхідної інформації, яку можна здійснити за наступною формулою:

а) для стимуляторів

$$1) y_{ij} = \frac{|x_{ij} - \bar{x}_j|}{\sigma_{x_j}}, \quad \bar{x}_j = \frac{1}{n} \cdot \sum_{i=1}^n x_{ij}; \quad j = \overline{1, m}; \quad \sigma_{x_j} = \sqrt{\frac{1}{n} \cdot \sum_{i=1}^n (x_{ij} - \bar{x}_j)^2}; \quad j = \overline{1, m}; \quad (1)$$

де $\bar{x}_j$ – середнє арифметичне всіх рівнів показника j (стовпця матриці X); σ_{x_j} – середньоквадратичне (стандартне) відхилення ознаки j ; y_{ij} – стандартизоване значення ознаки j ;

б) для дестимуляторів:

$$y_{ij} = \frac{|\bar{x}_j - x_{ij}|}{\sigma_{x_j}}, \quad (2)$$

Узагальнений показник, при побудові якого використовують узагальнену функцію Харрінгтона, має вид:

$$D = n \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n d_i}, \quad (3)$$

$$d_i = \exp(-\exp(-y_i)), \quad (4)$$

де n – кількість показників, які використовуються для оцінки життєвого рівня населення; d_i – частинна функція, яка визначена відповідно до шкали Харрінгтона; y_i – показник життєвого рівня у безвимірному (стандартизованому) вигляді.

Узагальнююча функція Харрінгтона є кількісним, однозначним, єдиним та універсальним показником якості досліджуваного об'єкта, а якщо додати такі якості, як адекватність, ефективність і статистична чутливість, то стає зрозумілим, що її можна використовувати як критерій оптимізації. Шкала Харрінгтона умовно поділяється на п'ять дільниць, які характеризують безрозмірну величину показників, що розглядаються. Точка з координатами (0; 0,37) є критичною точкою перегибу кривої-вона ділить значення показників на задовільні і незадовільні.

Отже, для застосування шкали Харрінгтона необхідно всі досліджувані показники привести до безрозмірного вигляду по осі абсцис та розрахувати величини частинних функцій Харрінгтона за (4). Число отриманих частинних функцій d_i дорівнює числу показників життєвого рівня населення.

Далі обчислюється узагальнений життєвого рівня на основі значень функцій d_i , визначених для кожного досліджуваного об'єкта.

Розглянемо методику розрахунку інтегрального показника життєвого рівня населення Хмельницької області (Статистичний щорічник за 2008 р.).

За нашими дослідженнями якість життя формується під впливом чинників:

- середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників, грн;
- забезпечення населення житлом в середньому на одну особу m^2 загальної площі;
- кількість лікарів усіх спеціальностей на 10 тис. населення;
- кількість середнього медичного персоналу на 10 тис. населення;
- кількість народжених на 1000 наявного населення.

Дані занесемо у табл. 1:

Чинники якості життя

Міста та райони	Зарплата найманих робітників, грн	Забезпечення житлом, м ² /ос.	Кількість лікарів на 10000 нас.	Кількість середнього мед. персоналу на 10000 населення	Народжуваність на 1000 населення
Хмельницький	1677,45	18,2	41,6	87,1	11,9
Кам.–Подільський	1308,41	18,2	39,9	80,2	10,4
Нетішин	2770,09	17,4	31,9	87,3	13,3
Славута	1556,83	19,6	23,3	71,3	13,5
Старокостянтинів	1370,08	22,9	25,6	70,7	12,6
Шепетівка	1529,29	21,7	28,5	81,1	13,3
Білогірський р-н	1045,12	26,5	22,3	80,3	10,9
Вінковецький р-н	1183,22	34,2	27,9	89	9,8
Волочиський р-н	1141,11	27	24,1	77,1	9,8
Городоцький р-н	1092,07	28,3	24	77,1	10,3
Деражнянський р-н	1212,81	29	26,3	75,8	11,2
Дунаєвецький р-н	1142,95	27,9	27	80,6	10,7
Ізяславський р-н	1129,58	25,7	20,3	84,4	9,4
Кам. – Подільський р-н	1432,97	25,4	27,1	81,7	10,7
Красилівський р-н	1335,12	25,7	27	85,7	11,1
Летичівський р-н	1180,56	31,8	23,1	75,2	10,6
Новоушицький р-н	1130,55	28,1	26,9	90,8	8,6
Полонський р-н	1171,95	24,8	24,7	87,9	12,7
Славутський	1016,75	28,9	23,3	71,3	10,3
Старокостянтинів. р-н	1036,28	29	25,6	70,7	11,6
Старосинявський р-н	1105,34	29,2	21,5	90,9	9,1
Теофіпольський р-н	959,55	27,8	27,1	95,1	11,1
Хмельницький р-н	1142,65	30,1	17	52	10,9
Чемеровецький р-н	1107,67	25,9	21,9	103,7	7,7
Шепетівський р-н	1218,35	22,5	28,5	85,1	11,1
Ярмолинецький р-н	1155,41	33,1	25,7	86,8	9,8
Суми	34580,94	678,9	682,1	2118,9	282,4
Середні значення	1280,776	26,112	26,235	81,496	10,862
Середньоквадратичні відхилення σ_{x_j}	339,5716	4,390	5,145	9,823	1,413

Знайдено суми, середні значення та середньоквадратичні відхилення по стовпчиках (факторах).

Проведемо стандартизацію вхідних даних за формулою (2) і занесемо в табл. 2.

Таблиця 2

Результати середніх значень по факторах

Міста та райони	y_1	y_2	y_3	y_4	y_5
1	2	3	4	5	6
Хмельницький	1,17	1,80	2,99	0,57	0,74
Кам. – Подільський	0,10	1,80	2,66	0,13	0,33
Нетішин	4,34	1,98	1,10	0,59	1,73
Славута	0,82	1,48	0,57	1,04	1,87
Старокостянтинів	0,28	0,73	0,12	1,10	1,23
Шепетівка	0,74	1,00	0,44	0,04	1,73
Білогірський р-н	0,67	0,09	0,76	0,12	0,03
Вінковецький р-н	0,27	1,84	0,32	0,76	0,75
Волочиський р-н	0,39	0,20	0,41	0,45	0,75
Городоцький р-н	0,53	0,50	0,43	0,45	0,40
Деражнянський р-н	0,18	0,66	0,01	0,58	0,24
Дунаєвецький р-н	0,38	0,41	0,15	0,09	0,11
Ізяславський р-н	0,42	0,09	1,15	0,30	1,03
Кам. – Подільський р-н	0,46	0,16	0,17	0,02	0,11

1	2	3	4	5	6
Красилівський р-н	0,17	0,09	0,15	0,43	0,17
Летичівський р-н	0,27	1,30	0,61	0,64	0,19
Новоушицький р-н	0,42	0,45	0,13	0,95	1,60
Полонський р-н	0,30	0,30	0,30	0,65	1,30
Славутський	0,75	0,64	0,57	1,04	0,40
Старокостянтинів. р-н	0,69	0,66	0,12	1,10	0,52
Старосинявський р-н	0,49	0,70	0,92	0,96	1,25
Теопільський р-н	0,92	0,38	0,17	1,38	0,17
Хмельницький р-н	0,38	0,91	1,79	3,00	0,03
Чемеровецький р-н	0,49	0,05	0,84	2,26	2,24
Шепетівський р-н	0,16	0,82	0,44	0,37	0,17
Ярмолинецький р-н	0,35	1,59	0,10	0,54	0,75

Розраховуємо частинні функції d_i за формулою (4) та узагальнений показник D і заносимо в табл. 3.

Таблиця 3

Розрахунок частинних функцій d_i та узагальненого показника D

Міста та райони	d_1	d_2	d_3	d_4	d_5	D	R
Хмельницький	0,73318	0,84764	0,95096	0,56806	0,62057	0,85482	2
Кам. – Подільський	0,40461	0,84764	0,93244	0,41557	0,48728	0,76055	10
Нетішин	0,98705	0,87104	0,71686	0,57446	0,83754	0,88554	1
Славута	0,64376	0,79641	0,56806	0,70226	0,85717	0,84020	3
Старокостянтинів	0,46964	0,61760	0,41192	0,71686	0,74655	0,75959	11
Шепетівка	0,62057	0,69220	0,52517	0,38259	0,83754	0,76896	9
Білогірський р-н	0,59947	0,40094	0,62646	0,41192	0,37891	0,68724	23
Вінковецький р-н	0,46609	0,85315	0,48377	0,62646	0,62352	0,77195	7
Волочиський р-н	0,50811	0,44099	0,51497	0,52854	0,62352	0,72112	20
Городоцький р-н	0,55510	0,54524	0,52178	0,52854	0,51154	0,72953	19
Деражнянський р-н	0,43376	0,59640	0,37156	0,57127	0,45538	0,69152	22
Дунаєвецький р-н	0,50466	0,51497	0,42286	0,40094	0,40827	0,66912	24
Ізяславський р-н	0,51838	0,40094	0,72860	0,47672	0,69977	0,74190	16
Кам. – Подільський р-н	0,53191	0,42650	0,43013	0,37524	0,40827	0,65684	26
Красилівський р-н	0,43013	0,40094	0,42286	0,52178	0,43013	0,66282	25
Летичівський р-н	0,46609	0,76145	0,58080	0,59020	0,43738	0,74576	15
Новоушицький р-н	0,51838	0,52854	0,41557	0,67927	0,81718	0,75871	12
Полонський р-н	0,47672	0,47672	0,47672	0,59331	0,76145	0,73956	17
Славутський	0,62352	0,59020	0,56806	0,70226	0,51154	0,77190	8
Старокостянтинів. р-н	0,60558	0,59640	0,41192	0,71686	0,55183	0,75331	13
Старосинявський р-н	0,54193	0,60861	0,67131	0,68189	0,75088	0,80436	4
Теопільський р-н	0,67131	0,50466	0,43013	0,77757	0,43013	0,73924	18
Хмельницький р-н	0,50466	0,66863	0,84623	0,95143	0,37891	0,79664	6
Чемеровецький р-н	0,54193	0,38627	0,64940	0,90091	0,89901	0,80201	5
Шепетівський р-н	0,42650	0,64376	0,52517	0,50121	0,43013	0,70673	21
Ярмолинецький р-н	0,49426	0,81552	0,40461	0,55836	0,62352	0,75062	14

Висновки. Наукова новизна досліджень полягає в подальшому використанні методики рейтингової оцінки соціально-економічних процесів. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що їх можна використовувати при підведенні підсумків господарювання окремих регіонів або при вивченні динаміки розвитку певного господарчого об'єкта. Найвищий рівень життя у м. Нетішині, а найнижчий – у Кам'янець-Подільському районі. Наші дослідження також показали, що результати, отримані за узагальненою функцією Харрінгтона не завжди співпадають з результатами, які отримані другими методами (стандартизації змінних, сумомість, таксонометричним). Тому необхідно обережно використовувати функцію Харрінгтона при ранжуванні.

Література

1. Экономический анализ: ситуации, тесты, примеры задачи, выбор оптимальных решений, финансовое

прогнозирование : учебное пособие ; под ред. М.И. Баканова, А.Д. Шеремнта. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 656 с.

2. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г.В. Савицкая ; 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Эксперспектива, 1998. – 498 с.

3. Голубков Е.П. Маркетинговые исследования: теория, методология и практика / Е.П. Голубков. – 2-е издание, переработанное и дополненное. – М. : Финпресс, 2000. – 464 с.

4. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях: Методы таксономии и факторного анализа / В. Плюта ; пер. с пол. В.В. Иванова ; науч. ред. В.М. Жуковской. – М. : Статистика, 1980. – 151 с.

5. Многомерный статистический анализ в экономике : учебное пособие / Л.А. Сошникова, В.Н. Тамашевич, Г. Уебе, М. Шеффер ; под ред. проф. В.Н. Тамашевича. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 598 с.

6. Григорук П.М. Багатомірне економіко-статистичне моделювання : навчальний посібник / П.М. Григорук. – Львів : Новий Світ-2000, 2006. – 148 с.

7. Кулинич О.І. Теорія комплексних статистичних коефіцієнтів / О.І. Кулинич // Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції «Комплексна статистична оцінка управлінської та господарської діяльності». – Хмельницький, 2006. – С. 5–11.

8. Кулинич Р.О. Використання комплексних статистичних коефіцієнтів для оцінки результатів соціально-економічного розвитку регіонів / Р.О. Кулинич // Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції «Комплексна статистична оцінка управлінської та господарської діяльності». – Хмельницький, 2006. – С. 37–47.

9. Про затвердження Методики визначення комплексної оцінки результатів соціально-економічного розвитку регіонів : постанова Кабінету Міністрів України № 113 від 4.02.2004 р. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 5. – С. 234–236.

10. Про затвердження моніторингу результатів діяльності Кабінету Міністрів України та Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій : постанова Кабінету Міністрів України № 263 від 6.04.2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 14. – С. 719–721.

Надійшла 8.9.2010 р.

УДК 620.9: 001.895

О.С. РЕДЬКІН, Я.П. КВАЧ
Одеський інститут фінансів УДУФМТ

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ В УКРАЇНІ

Розглядаються особливості інноваційного розвитку електроенергетичного комплексу України, визначено складові зовнішньої і внутрішньої ефективності діяльності підприємств електроенергетики.

The peculiarity of innovative development of electroenergy complex of Ukraine is considered, the structural parts of external and internal effectiveness of electroenergy enterprises activity is examined.

Ключові слова: паливно-енергетичний комплекс, ефективність, підприємства електроенергетики.

Постановка проблеми. Електроенергетика займає специфічне місце в системі суспільного виробництва, що вимагає уточнення категорії ефективності інноваційного розвитку цієї сфери. Ефективність електроенергетики слід розглядати на рівні національної економіки, галузевому рівні, а також на рівні окремих електроенергетичних підприємств – електростанцій і енергокомпаній. При цьому аналізувати ефективність слід як з техніко-технологічних, так і соціально-економічних аспектів. Наявність зростаючих потреб в електроенергетичних ресурсах є стимулом інноваційного розвитку інших сфер і галузей економіки. Імпорт електроенергії можливий, але практично в обмежених розмірах. Розвинуті країни вважають за краще імпортувати, а не експортувати електроенергію. Тому потрібно забезпечувати інноваційний розвиток електроенергетичної сфери за рахунок власних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В роботах Борисова Н.А., Варнавського В.Г. Віхарєва Ю.О., Квача Я.П., Редькіна О.С., Саламова А.Р. відзначається, що стратегічним завданням діяльності паливно-енергетичного комплексу (ПЕК) України є: забезпечення належного рівня енергетичної безпеки держави та надійного функціонування національної економіки в режимі звичайного, і надзвичайного стану [1–3,5,8]. При здійсненні капітальних інвестицій в ПЕК у більшості випадків основним методом фінансування виступає кредитування, оскільки більшість підприємств, незалежно від форм власності, створюються з обмеженим розміром власного капіталу, що не дозволяє їм у повному обсязі забезпечити інноваційний розвиток цієї сфери за рахунок власних фінансових ресурсів.

Метою статті: є визначити складові зовнішньої і внутрішньої ефективності діяльності підприємств